

AAVISTE' AVVIISI

YLÄ-SAVON AUVISTEN SUKUSEURA RY JÄSENLEHTI
Toukokuu 2016

Sukutapaaminen 2015 Tervaharjulla

www.sukuseura-auviset.fi

Puheenjohtajan palsta

Kuluneen vuoden merkittävin asia oli sukukirjan valmistuminen. Kirjan hyvä menekki yllätti ainakin minut. Kirjan julkistustilaisuuden kautta saatiin näkyvyyttä sukuseuralle paikallislehden kautta.

Sukukirja saatiin tehtyä pienemmin kustannuksin kuin oli arvioitu ja siksi sukuseuran taloudellinen tilanne on edelleen hyvä. Viimeinen sukukirja myytiin tammi-kuussa, sen jälkeen on jouduttu myymään ”ei-oota”. Kirjoista yli 20 meni ulkomaille.

Kirjan kokoamisen yhteydessä tuli päivitettyä sukutietoja ajan tasalle. Tietojen ylläpito ja täydentäminen on luonteeltaan jatkuvaa työtä.

Kaikkea suvun historiaa ja esipolvien tietoja ei tullut mukaan sukukirjaan, kaikkea ei ole edes tiedossa. Siksi tietojen täydentämistä pitää edelleen jatkaa. Yksi merkittävä kiinnostuksen kohde on ruutusotamies Erkki Auvinen esivanhemmat – löydetäänkö heidät ja suvun aikaisemmat vaiheet.

Vuosittainen sukutapaamisemme on tärkeä suvun yhteisöllisyyttä tukeva tapahtuma. Tänä vuonna vuositapaaminen, johon on yhdistetty vuosikokous, on Runnilla. Toivottavasti mahdollisimman moni pääsee tulemaan.

Heikki Auvinen

KUTSU SUKUTAPAAMISEEN RUNNILLE 23.7.2016

Ylä-Savon Auvisten seuraava sukutapaaminen järjestetään Runnin kylpylällä lauantaina 23.7.16. Sukutapaamisen yhteydessä pidetään vuosikokous.

SUKUTAPAAMISPAIKASTA

Runnin kylpylä sijaitsee Runnin kylällä noin 23 km Iisalmen keskustasta Kiuruveden suuntaan. Runnin Kylpylässä on vietetty kylpyläelämää jo 1700-luvulta alkaen, vaikka virallisesti kylpylätoiminta aloitettiin vasta vuonna 1904. Runni on Suomen vanhin yhtäjaksoisesti toiminut kylpylä, joka eli erityistä loistokautaan 1910-30 luvuilla.

Monet kuuluisat suomalaiset, etenkin taiteilijat, viettivät kesäänsä Runnin kauniissa maalaismaisemassa. Taiteilijoista vakiovieraiksi tiedetään taidemaalari Akseli Gallen-Kallela ja Järnefeltin veljekset, oopperalaulaja Aino Ackté, säveltäjä Oskar Merikanto, Toivo Kuula ja Leevi Madetoja, kirjailijoista Juhani Aho, L. Onerva ja Eino Leino. Ehkä kuuluisin Runni-vieraista oli kuitenkin vapaaherra, sittemmin Suomen marsalkka ja presidentti Carl Gustaf Mannerheim.

Runnin kylpylä rakentui 1750-luvulla löydetyn Runnin terveyslähteen ympärille. Terveyslähteen ensimmäiset rakennukset valmistuivat ilmeisesti jo 1760-70 luvuilla. Alun rakennuskustannukset

katettiin kaivovieraiden vapaaehtoisilla maksuilla.

Terveyslähde tuli virallisesti tietoisuuteen, kun Kuopion lääkäri Emanuel Elfvenberg oli seudulla tarkastusmatkalla vuonna 1770. Harvaanasutulla alueella hän tapasi lammaslauman paimenineen. Elfvenbergin huomio kiinnittyi lampaiden punaruskeisiin sorkkiin. Vastauksena tiedusteluun paimen kertoi lähellä olevasta lähteestä, joka pulppusi rautavettä ja värjäsi saven ruskeaksi. Lääkäri Elfvenberg kiinnostui asiasta, ja sai kuulla useita ihmeellisiä kertomuksia lähteen parantavasta voimasta mm. kuinka eräs kuuromykkä paimenpoika oli saanut kuulo- ja puhekyvyn juomalla lähteestä. Ihmelähteestä tiedon levitessä Runnille alkoi vaeltaa rampoja ja sairaita ihmettä odottamaan.

1900-luvun alun Runnin kylpyläkulttuuriin kuului, että 'juomatunti' oli kolmesti päivässä; aamuin, keskipäivällä ja illalla, mutta moni joi runnia pitkin päivää, jopa puolensataa lasillista.

Hoitomanööveriin kuului, että vesi oli saatava sekoittumaan hyvin ruokaan vatsalaukussa. Tämän vuoksi toiset tekivät pieniä kierroksia hallin ympäri, mutta yleensä vesi rullattiin sekaisin hallin kummallakin seinämällä olevilla, pölkkyjen varaan asetetuilla honkalankuilla kiikkumalla ja hytkyttelemällä. Samalla laulettiin ja sysittiin toisia pois laudalta.

Jokainen voi itse ratkaista uskooko Runniveden terveyttä edistävään voimaan ja haluaako maistaa vettä, joka jättää suuhun selvän ruosteen maun. Kuitenkin tutkittua on, että Runnivesi sisältää runsaasti sekä rautaa että piihappoa. Lisäksi siinä on 25 muuta mineraalia ja kivennäisainetta. Runnin vesi on erikoista, koska se sisältää samassa 'paketissa' kaikki ne aineet, joita ulkomaiden kuuluisissa lähteissä on kussakin erikseen.

Kävelymatkan päässä kylpylältä on **Saarikosken kanava**. Se on vuosina 1903-1906 Kiurujokeen rakennettu puusulkukanava. Alkuun kanava oli vilkkaassa käytössä, mutta suljettiin vuonna 1931, koska liikenne siirtyi enenevästi rautateille.

Vuosina 1998–2003 Museovirasto ja Merenkululaitos restauroivat Saarikosken kanavan käyttökuntoiseksi. Restauroinnissa sulusta tehtiin lähes entisenlainen hyödyntäen vanhoja puu- ja metalliosia. Työ toteutettiin suurelta osin käsityönä hyviä kirvesmiesperinteitä kunnioittaen. Saarikosken museokanava ja sen puusulku vihittiin uudelleen käyttöön kesäkuussa 2003. Kanava avasi veneilyväylän Kiuruvedelle, jossa on nyt Saimaan huviveneliikenteen pohjoisin satama.

Matkalla puusulkukanavalle voi nähdä **Neulatammen suihkupadon**. Suihkupato on ollut olennainen osa Runnin kylpylän toimintaa ja siellä voi nykyäänkin nauttia tehokkaasta vesihieronnasta.

SUKUTAPAAMISEN OHJELMA

Lauantai 23.7.2016, kylpylähotelli, Runni-kabinetti

klo 11.45 ilmoittautuminen, jonka yhteydessä kerätään tarjoiluista 15e. Alle 14-vuotiaiden maksun hoitaa kokonaisuudessaan sukuseura. Pyydämme varaamaan omavastuun käteisenä.

klo 12.00 ruokailu kylpylän runsaasta buffee-pöydästä

klo 12.45 vuosikokous

klo 14.00 kylpylän edustaja kertoo Runnin historiasta

klo 14.30 kakkukahvi

Kahvin jälkeen vapaata seurustelua, mahdollisuus hankkia itselleen sukuseuran T-paita ilman postituskuluja, ihmelähteen veden hörppäilyä ja tutustumista Runnin ympäristöön. Uskaliaimmat voivat varata mukaan uimapuvun, sillä Neulatammen suihkupadolla voi ottaa vesihieronnan.

AJO-OHJEET: Runni sijaitsee Iisalmen keskustasta n. 23 km Kiuruveden suuntaan. Iisalmen ohitustieltä tullessa nouseaan KALAJOKI / OULU -rampille. Oulun tieltä (tie nro 19) käännytään Kalajoki / Kiuruvesi -suuntaan (tie nro 27). Kiuruveden keskustasta matkaa kertyy 25 km. Osoite: Runnintie 407.

Ennakkoilmoittautumiset tarjoilun varaamiseksi 9.7.16 mennessä Eeva-Leena Kainulaiselle; eeva.leena.kainulainen@gmail.com tai puhelimella 0400 876 910.

TERVETULOA SUKUTAPAAMISEEN!

KUKA ON NUKKUNUT MANNERHEIMIN SÄNGYSSÄ?

Lapsuudessani teimme usein retkiä Runnille. Maistelimme kuuluisaa terveysvettä ja sen jälkeen varmistimme hytkytyslaudalla pomppimalla veden imeytymisen.

Kävimme myös Neulatammen kuohuissa ja meitä lapsia kehoitettiin pitämään tiukasti kiinni rautaisista riimuista ettemme huuhtoudu kuohun mukana jokeen. Terveyslähteen takaa johti Kiurujoen yli hutera riippusilta, jonka ylittäminen oli meistä lapsista jännittävää. Joen toisella rannalla oli kivoja retkipaikkoja.

Enpä aavistanut lapsena, että ensimmäinen työpaikkani olisi Runnin kylpylän toimistossa. Valmistuin merkonomiksi keväällä 1970 ja kesäkuun alusta aloitin työn kylpylän toimistossa. Silloin oli vielä työllistymisen kulta-aikaa; minut oli 'pyydetty' kylpylän toimistoon. Siellä viihdyinkin lähes neljä vuotta. Asuin kylpylän vastapäätä sijaitsevan talonmiehen talon yläkerrassa.

Kylpylä toimi kahdessa idyllisessä puutalossa. Kummassakin rakennuksessa majoitushuoneet olivat yläkerrassa. Toisen rakennuksen alakerrassa oli toimisto, keittiö, ruokasali ja pieni kabinetti. Toisen talon alakerrassa olivat hoituhuoneet: kahden hierojan työtilat, kaksi ammetta erilaisiin kylpyihin, savihoituhuone, lepohuone ja kylpylän toimisto. Vanha hotelli toimi vain kesällä ja siellä pidettiin eri järjestöjen kustantamia viikon kestäviä lomia äideille.

Talonmies toi päivittäin ison kanisterin lähdevettä kylpylän eteiseen. Sitä me henkilökunnan työtökin ahkerasti joimme. Pidimme päivän kestäviä vesipaastoja ja olimmekin hoikassa kunnossa. Suurin osa kylpylän asiakkaista oli vakiokävijöitä ja kesä oli parasta sesonkiaikaa. Useat asiakkaat varasivat vuodesta toiseen saman huoneen täysihoidolla kuukaudeksi kerrallaan. Henkilökunnassa vallitsi hyvä yhteishenki ja monet asiakkaatkin huomasivat keittiöstä kaikuvaan rai-lakkaan naurun.

Monia hauskoja muistoja on jäänyt mieleen Runnilta. Kylällä vietettiin perinteisiä juhannusjuhlia. Erään juhannuksen alla kassassa oli melkoisesti rahaa. Vein ne varmaan talteen omaan huoneeseeni tyynyn alle. Palkat maksettiin 'puhtaana käteen' eli rahasumma laitettiin voipaperin tapaiseen pieneen kuoreen. Piti olla

tarkkana, että jokainen sai oikean summan. Sähkökäyttöistä laskukonettakaan ei alkuaikoina toimistossa ollut, saatikka kopiokonetta. Kirjoituskonekin oli sähkö-

Otsikon kysymykseen vastaus: minäpä olen nukkunut Mannerheimin sängyssä! Koska Mannerheim kävi usein Runnilla, hänelle tuotiin sinne oma sänky, joka jäi Runnille. Sänky oli musta rautasänky, jossa oli korkeat päädyt. Kylpylän silloinen johtaja otti sen omaksi sängykseen. Kun johtaja oli matkoilla, minun oli nukkuttava hänen huoneessaan mahdollista yöpäivystystä varten. Oli siis pakko nukkua samassa sängyssä kuin Mannerheim. Patja ei sentään ollut Mannerheimin peruja, vaan uusi ja todella huono. Selkä oli aamulla kipeä. Sellaiseen patjaan ei olisi suorasekäinen Marski tyytynyt.

Kirjoittaja: Aune Elolampi, o.s. Auvinen

SERKKUTYTTÖJEN TAPAAMINEN

Tyttöserkkutapaamisen koollekutsuja ja erinomainen 'emäntä' Ritva Siuro

Yllättävä ja mielenkiintoinen kutsukirje tipahti postilaatikkoomme viime syksynä. Kutsu alkoi sanoilla ”Tuumasta toimeen” ja sen lähettäjä Ritva Siuro ehdotti tapaamista yhdelletoista Auvisen suvun serkkutyttölle. Yhteistuumiin sovimme kokoontumisen 17.-18.10.2015 Kuopioon, Savon pääkaupunkiin.

Oven auettua Ritva Siuron kauniiseen kotiin Kuopion keskustassa, minua vastassa olivat iloiset naiset, jotka vuoronperään toivottivat lämpimästi tervetulleeksi. Muutaman serkun kanssa tapaamiseni oli ensimmäinen laatuaan ja joidenkin kanssa edellisestä kohtaamisesta oli vierähtänyt jo enemmän tai vähemmän aikaa. Olen koko serkusparven nuorin ja tapaamisen aikana minulle annettiin ihana lempinimi; Ilta-tähti-serkku.

Anneli Mustonen oli valmistanut jokaiselle serkkutytölle kaulaan ripustettavan pehmoisen ja uniikin nimilapun. Tämä oli tehty lähinnä juuri minua varten, että oppisin tuntemaan kaikki nimeltä. Ritva Siuron, Anneli Mustosen ja itseni lisäksi Kuopioon olivat saapuneet Anja Ruuhonen, Liisa Pietikäinen, Aino Sutinen, Helena Auvinen, Eeva Nieminen, Aune Elolampi ja Eila Auvinen. Sisareni Irma-Astrid Mesiäinen ei pystynyt tällä kertaa osallistumaan tapaamiseemme.

Ritva oli lähettänyt juttuvinkin Savon Sanomiin, josta saapui toimittaja ja valokuvaaja tekemään juttua historiallisesta tapaamisestamme. Toimittaja haastatteli muutamaa serkkutyttöä ja kuvaaja otti kuvia. Heidän lähdettyään kuulumisia alet-

Anja Ruuhonen, Eila Auvinen, Aune Elolampi, Ritva Siuro, Anneli Mustonen, Aino Sutinen, Eeva Nieminen, Helena Auvinen, Liisa Pietikäinen ja Maritta Määttänen

tiin vaihtamaan vilkkaasti. Kokoonkutsujamme ja tapaamisemme emäntä Ritva oli valmistanut meille herkullisen lounaan, lohikeittoa sekä mykyrokkaa. Iisalme-laisen leivän kanssa keittoa syödessäni olin vakuuttunut siitä, että tulen viikonlo-pun aikana kuulemaan monia tarinoita ja muistoja suvustani, joita en ollut vielä kuullutkaan. Runsaan vieraanvaraisuuden vakuudeksi saimme nauttia jälkiruuan päälle makoisat täytekekkekahvit.

Vatsat täynnä hyvää ruokaa, iloisen puheensorinan pulputessa siirryimme Sokos Hotelli Puijonsarveen. Miltei koko serkkutyttöporukka yöpyi siellä, mukaan lukien myös Ritva. Kirjaututtuamme hotelliin ja pikaisen hotellihuoneissamme käynnin jälkeen kokoonnuimme meille varattuun kabinettiin, jossa oli iso ruoka-pöytä katettuna. Ystävällinen tarjoilija tuli sytyttämään kynttilät ja sopi kanssam-

me illan kulusta. Ritvan luona nautitun runsaan ruokatarjoilun jälkeen kenelläkään ei ollut siinä vaiheessa vielä nälkä, mutta päätimme kippistää kuohuvalla ja näin juhlistaa tapaamistamme.

Pöydän ääressä istuessamme jokainen serkkutyttö kertoi omasta elämästään sen, mitä halusi itsestään kertoa. Omasta isästään, äidistään ja lapsuuden muistoista. Kuuntelimme ja kerroimme opiskeluihin ja työpaikkoihin liittyviä kertomuksia ja erillaisia tarinoita perheiden perustamisista ja lasten syntymisistä. Kaikki nuo kertomukset elämästä sisälsivät muistoja onnellisista hetkistä. Myös monia koetelemuksen, surun ja menetyksen hetkiä liittyi jokaisen elämäntarinaa. Koin, että tämä pöydän ääressä käyty keskustelu, elämäntarinoiden kertominen ja kuunteleminen oli antoisinta minulle. Sain myös monia vastauksia kysymyksiini, eritoten isovanhemmistani. He molemmat olivat jo kuolleet ennen syntymääni ja näin jääneet vieraiksi minulle. Näillä serkkutyttöillä oli monta hauskaa tarinaa kerrottavana, esimerkiksi isäni äidistä Kustaavasta.

Serkkusarjan viimeisin Iltatäti-Maritta ja ensimmäinen Aino Sutinen

Ruokailimme kynttilänvalossa, hämärtyvän illan siimeksessä ja jopa kokki tuli keittiöstä kabinettiin katsomaan komeaa naisjoukkoa. Juteltavaa riitti myöhäiseen iltaan saakka, mutta viimein kaikki päättivät yhteistuumin vetäytyä omiin huoneisiinsa.

Aamupalalla riemua riitti Savon Sanomien ”kansikuvatytöistä” ja tekstistä ”Serkkuset Maritta Määttänen ja Aino Sutinen kohtasivat jälleen”. Oli nimittäin niin,

että minä ja Aino emme olleet ennen tavanneet lainkaan...! Juttu oli hyvin kirjoitettu ja Ritva lähettikin sen myöhemmin meille kaikille muistoksi tapaamisestamme. Aamupalan jälkeen kokoonnuimme Ritvan ja Sepon kotiin. Seppo liittyi seuraamme juttelemaan ja otimme vielä ryhmävalokuvia. Nautimme yhdessä Taisto-serkkumme vaimon, Irman valmistamaa kalakukkoa, joka maistui herkulliselta.

Kotimatkalta lähdin monta tarinaa rikkaampana. Lämmin tunne ja mukavat muistot ovat palanneet usein mieleeni. Tällaiset serkkutapaamiset ovat hyviä, ne antavat vahvan tunteen sukuun kuulumisesta.

Otin valokuvia viikonlopun aikana runsaasti, niitä on ollut ilo katsella jälkepäin. Reissun innoittamana perustin facebookiin Serkkutyöt-ryhmän, jossa päivitämme kuulumisiamme.

Maritta Määttänen o.s. Auvinen, Iltatähti-serkku

Sukukirja valmistui

Ylä-Savon Auvisten sukukirjan julkistustilaisuus pidettiin sunnuntaina 22. marraskuuta 2015 Sulkavan metsästysmajalla.

Kirjan toimittanut Anja Seuranen kertoi kirjan vaiheista ja haasteista. Etukannessa on Ylä-Savon Auvisten heraldinen tunnus ja vanha valokuva Auvilan pihapiiristä talvella. Takakannessa on kuva Nousialan petäjästä. Kirjassa on kansineen 296 sivua, 345 perhetaulua ja 2075 henkilöä. Osa henkilöteksteistä on sukuohjelmassa ja ovat osa sukutauluja. Tekstisivuja on 148. Kirjassa on runsaasti sekä mustavalkeita että värillisiä valokuvia.

Kirjan painosmäärä oli 106 kpl. Anja Seuranen luovutti sukuseuralle tekemänsä sukupuun, kooltaan noin 2 metriä x 2 metriä. Tilaisuudessa oli mukana myös Pie-lavesi-Keitele-lehden toimittaja.

SANONTOJA JA SANANLASKUJA SAVOLAISITTAIN

Savolaeset on oma heemosa ja meellä savolaesilla on oma murre ja käätetään paljon sanontoja, sananlaskuja ja tehostesanoja.

”Joka kurita kasvaa, se kunniata kuoloo”, minun mummun mantra.

Joka vihtoo siästää, se lastaan vihho” ja ”vihta ee luita riko”, siinä lissee kasvatusoppia.

Mummulla kuri pysy käsissä vitan avulla, mitäpä siinä oes muuta taenna semmosessa penskalaamassa. Keettiin oven karmin piällä ol vihtoja rivissä ja se ol sitä ”mummun lääketä”. Eekä tuostoo jänä mittään ”hampaankolloon”

Itellän nämä tämänsortin kasvatusmetotit jäivät käättämätä, mutta tämä ”hammas hampaasta, silimä silimästä” kannusti jäläkikasvua siinä etteevät suostu kiusattaviks. Kiusoomaan ee sua männä, mutta puolustoo suap ihteessä. Joka alistuu kiusoomiseen, niin sitä sitten suap jatkossakkiin. Tämmönen tämä minun sykolookia.

Sitten nämä työhön kannustavat iskulaaseet, kuten ”työ tekijäasä nevo”, ”hiir ee juokse makkoovan kissan suuhun”, ”panna toesta toesen etteen” ja ”työssä työntaavit paranoo” sekä ”rakko laeskan kämmenessä”. Elämisen ohjeestuksesta ”valleella on lyhyet jälet”, ”sitä sannoo ee sano, jonka kelekassa ee kää”, ”itekukkiin on oman onnesa seppä”, ”jos sutta pakkoon männöö, tulloo karhu vastaan”. Mummuin käätti lähes joka asiassa sanontoo tae sananlaskua ja sitä samoo vikkoo on itessäännii.

Ennen vanahaan siät , kuu ja luonto toemivat metereolookina. Allakka ol oeva apuri.”Heekkinä talavenselekä poekki”, elukan evvää on puolessa ja immeesen kolomasosassa.”Jos ee kylmä kynttelinä eekä palella puavalina, niin ee paaka jyvät poohtimessa””Mitä Mattina malolla, sitä vappuna vaolla”. Jos Matin päivänä tuiskutti, niin ennen kevättä ol vielä 24 tuiskua. Marjakuussa on se Tapion riihenpuinti (tuulta jopa myrskyä). Mitä enempi roskoo hangella, sitä

parempi satovues on tulossa. Marjalta on myös kissalla ruoka-aetan avvaemet kaalassa. Jos ee niä miestä marjana, niin on mies hukassa. (siis varis)

”Maaliskuussa maeta näättää, huuhtikuussa hummaattaa”

Töören kukertamisen alakamisesta on seehtemen viikkoo kessään.

”Kuu kiurusta kessään, puol kuuta peepposesesta, västäräkistä vähäsen, piäskystä ee päeveekään”

”Jos Urpona on turkki piällä, niin koko kesä paetasillaan, mutta jos Urpona paetasillaan, niin koko kesä turkki piällä”

”Jos on helle helluntae, niin on julukka juhannus” ”Jos ee heeloo helluntaena, niin ee koko kesänä”.

”Jos pikkukesä (juhannukselle asti) on lämmin, niin isokesä on kylymä” ja toesinpäen ”jos pikkukesä kylymä, niin isokesä lämmin”

”Hermannilta heenään” Heenä tääskasvusta, kun angervo kukkii ja heenäsirkka sirittää.

Käki herkiää kukkumasta, kun akana pistää kurkkuun.

”Laarilta laamaan ja Pärttyliltä peräti poes” (piäskyt)

Potunoston aekaan nähään kurkiaaroja, ovat poes muuttamassa.

Köörinä ”akat uunilla ja potut kuopassa.”

”Halla hanahen siiven alla, lumi jootsenen jälessä”.

”Liisan liukkaat ja Kaesan kaljamat.” Mitä liukkaammat liukkaat ja kaljamat, sitä parempi satovues tulossa.

”Onpa yötä yökötellä, Annan päivän aekaan”

”Tule meelle Tuomas kulta, tuoppa joolu tullessas.” Siinäpä se vuen kierto.

Luku sinäsä on nämä mejän savolaesten sanat ja sanonnat, jotka muille ku savolaesille tarkoittaa ihan jottaen muuta.

Myö sanotaan, ettee kehata. Muille se tarkoittaa ilikiämistä, mutta meelle viihtimistä, ollaan vaen niin laeskoja ettee kehata.

Sitten on tämä mejän ”nykiminen”. ”Elä nyvi”. Myö se ymmärrettään, mutta ymmärtääkö muut.

”Kakkua” otetaan syyvessä, ylleesä voekakkua ja iltakakkua ja sillen ku muut ku savolaeset ottaa kakkua, myö otetaan ”kaakkua”.

Hyvä ruoka on ”makkeeta”. Onpas makkee mykyrokka! (eekä kysymys oo imelästä)

”Ihan ” on hyvvee. Tarkottaa, että on hyvvee jopa erittäen hyvvee. Tämä vuan on

savolaesten tapa.

Sittä ku tehään illalla tilat, niin sillan petataan peti. Tila=peti

Ku männään sisälle, niin männään pihhaan ja ollaan pihassa. Ulos männessä männään pihalle ja jollaan pihalla tae kartanolla.

Rajat =kengät, varottua=rikastua, vaarastua, karsoo=lisiä, näkysä= pitkään kestävä, hupa=noppeesti hupeneva, myterä=hämärä jne.

Ruotsinkielestä otettuja sanoja kuten kahveri, kahveli, kyökki, pottu, korttel, porstua, kahvi, kahvinpyönä...

Savolaeset eevät sano mittään suoraan, aena on vetosolomu olemassa. Voiijaan lähtee uamutuimaan, puolenpäivän tienoolla, illankähmässä tae yönselekään.

Jos vaekka töessä mennöö pitkään, niin sanotaan, että siinä ”hetki heelahtaa” tae jos on kova urakka, niin on ”kirkon homma”. Jos ee ketään nää, niin ee nää ”ristinsielua”. Jos on kallista, niin on ”verenhinnassa”. Rakennetaan ku ”Iisakin kirkkoo”. ”Enköön tuota tule” tae ”sittenpäähän nähhään, tulenko”, ”voenhan tuota tullakkiin”. Otappa siitä sitten selevä. ” ”Rutto rieskalle, mieto vehnaselle, muttee kovin mieto sua olla vehnasellekkaan”. Tämä paesto-oppi on anopin, Aeno-mummun ohjeestusta ja sillä oon selevinnä.

Olla ”sotajalalla”, laskee ”emävale”, männä ”hornantuuttiin”, tehdä ”konnankookku”, pakottoo ”kahvihammasta”, olla ”aesankannattaja”, tulla ”tupenrapinat”. Onhan niitä sanontoja. Tehostetaan kuvoovilla sanoella olemista, tekemistä ym. Kuten lihho ”rytistettään”, männä ”mutkeltoo”, puhua ”tolskataan”, korsata ”korruuttoo”, ja esm. juoksusta, ”hitveltöö” tae ”lönkytellä”. Sehän on ihan er meeninkiä.

”Parempi pyy pivossa ku kymmenen oksalla”. ”Jos on kuusen kuatajata, niin on oksan ottajata”. ”Kyllä sukka suuta antaa, liinasukka liiaksii”. ”Pata kattilata soemoo, musta kylyki kummallakkii”. ”Hullu mies Huittisista, syöp enempi ku tienoo”. ”Mikä on tarjottu, se on annettu”. ”Luonto se tikanpoiijan puuhun ajjaa”. ”Vues vanahan vanahentaa, kaks lapsen kasvattaa”. ”Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto”.

Näetä on vaekka ”huru mykkeit”. Sopivassa tianteessa sitten ulos tulloovat.

Sinikka Auvinen

AUVISIA JA AUVINEN

”Auviset ovat Savon aatelia”, tuumasi edesmennyt isäni. Jos näin on, niin aatellinen ’von’ on ilmeisesti pudonnut jonnekin Juvan ja Ylä-Savon välille Auvisten levittäytyessä kohti Pohjois-Savoa. Von tarkoittaa aatelista, ei tosin välttämättä. Aatelimattomalla se voi merkitä myös kantajansa lähtöperää. Alun lausahduksessa on toki kyse muunlaisesta aateluudesta, eli arvostuksesta sukujuuria kohtaan.

Auvinen oli maaliskuun lopulla nykyisenä sukunimenä 3668 henkilöllä. Heistä Suomessa on 3469 ja ulkomailla 199. Kaikista Auvisista 1840 on naisia ja miehiä 1828. Luvut ovat peräisin Suomen väestötietojärjestelmän rekisteristä.

Suomen yleisin sukunimi on Korhonen, kakkossijaa pitää Virtanen. Seuraavat kymmenen kärjessä -listassa ovat Mäkinen, Nieminen, Mäkelä, Hämäläinen, Laine, Heikkinen, Koskinen ja Järvinen. Erilaisia sukunimiä maassamme on kaikkiaan 22510. Sukunimien yleisyyslistalla Auvinen on noin sijalla 220. Sukunimietiedostosta löytyvät väestötietojärjestelmään rekisteröityjen, elossa olevien Suomessa tai ulkomailla asuvien Suomen kansalaisten sellaiset sukunimet, joita on yli 20 kpl. (Väestörekisterikeskus, sukunimitilasto.)

Auvinen-saari

Auvinen-nimisiä paikkoja on Sukunimi-infon (Tuomas Salste) mukaan olemassa alle yhden käden sormien verran. Saari nimeltä Auvinen kuulosti todella mielenkiintoiselta. Niinpä tätä Kainuun suunnalla Laakajärvessä sijaitsevaa saarta oli ”pakko” ryhtyä metsästämään.

Laakajärvi on noin 20 kilometriä pitkä, kapeahko ja karu, lähes erämainen järvi. Talvivaaran kaivoksen vaikutusalueen liepeillä sijaitsevana siitäkin on otettu erilaisia näytteitä. Järven pohjoisosa kuuluu Kajaaniin, itäosa Sotkamoon ja lounaisosa Sonkajärveen.

Saadakseni tietoa Auvisen saaresta soitin Kajaanin ja Sotkamon kaupunkien vi-rastoihin sekä Kainuun ely-keskukseen. Lopulta langan päässä oli Laakajärven osakaskunnan puheenjohtaja, joka opasti soittamaan edelleen Lahnasjärven kalaveden osakaskunnan puheenjohtajalle. Hän puolestaan antoi kolmen henkilön nimet ja puhelinnumerot, joiden tiesi asuneen Auvinen-saaren läheisyydessä. Ihme kyllä kaikki vastasivat puhelimeen, vaikka numeroni oli heille tuntematon. Suhtautuminen oli ystävällistä ja juttua riitti muustakin kuin Auvisesta.

Pieni ja matalahko, Auvinen sijaitsee Laakajäressä Ahosaaren ja mantereen välissä.

Erkki Rönkkö kertoi, että Auvinen on pieni saari, arviolta 20 – 30 aarin suurinen. Saari on matalahko ja kivikkorantainen, mäntykasvustoinen. Kartasta näkee, että Auvinen on Jakunniemen ja Ahosaaren välissä. Ahosaari on jättiläinen Auviseen verrattuna. Rantaan on matkaa neljä-, viisikymmentä metriä. Auvisessa ei ole kesämökkiä tai muutaakaan rakennusta, eikä sitä ole käytetty esimerkiksi lampaiden pitopaikkana. Muissakaan tienoon saarissa ei ole mökkiasutusta.

Saaren mielenkiintoinen nimi poikkeaa järven muiden saarien nimistöstä. Niitä ovat muun muassa Malkosaari, Hyyvönsaari, Sääksisaaret, Lapinsaari, Lehtosaari, Havukkasaari, Torakkasaari, Jakunsaaret, Emäntäsaari ja Ahosaari. Kyselin, olisiko perimätietoa saaren Auvinen-nimestä. Valitettavasti kenelläkään löytämistäni ei ollut.

Olisipa hauska tehdä joskus retki Auviseen tai pyytää se kummikunnaksi – ei vaan kummisaareksi. Pieni Auvinen vaikuttaa aika yksinäiseltä.

Kirjoittaja: Marjatta Hänninen, o.s. Auvinen

MUISTETTAVAA TIETOJENKÄSITTELYSTÄ SUKUTUTKIMUKSEEN

Sukututkimus nojautuu pitkälti suvun jäsenten tekemään työhön. Aktiivit keräävät tietoa yhteisen tietopankin muodostamiseksi, mutta suuri merkitys on myös tietoja antavalla jäsenistöllä. Tietoja luovuttaessaan täytyy kuitenkin muistaa muutamia asioita, sillä hyväntahtoinenkin auttaminen voi aiheuttaa ongelmia, mikäli toiminnassa ei noudateta lain määräyksiä.

Sukututkimusta koskevien tietojen käsittelyä säätelee henkilötietolaki 523/1999, jonka tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa turvaavia perusoikeuksia henkilötietoja käsiteltäessä sekä edistää hyvän tietojenkäsittelytavan kehittämistä ja noudattamista. Laissa asetetaan paljon velvollisuuksia rekisterinpitäjille, mutta se vaikuttaa myös tiedon luovuttajiin. Kerääjälle on turha antaa tietoa, jota hän ei saa tallettaa henkilötietorekisteriin eli esimerkiksi sukukirjan pohjana toimivaan pohja-aineistoon.

Oleellista tietojen luovuttamisessa on tuntee luonnollisen henkilön oikeuksien ajalliset rajat. Harkinnassa tärkeää on tietää, onko tietojen kohde kuollut vai elossa. Edesmennyt ei enää ole oikeushenkilö. Hänellä ei ole oikeuksia, joita tarvitsisi suojata. Kuolleidenkin tietojen levittämisessä täytyy silti olla tarkkana, sillä edesmenneen elossa olevan lähipiirin turvaamisen kautta kuolleillakin voi olla välillisesti oikeuksia. Rikoslain (39/1889) 24 luvun 9 §:n 2 momentin mukaan kunnianloukkauksesta tuomitaan myös se, joka esittää kuolleesta henkilöstä valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan kärsimystä ihmiselle, jolle vainaja oli erityisen läheinen. Lisäksi terveystietojen kuten kuolinsyyn levittämiseen vaikuttavat elävien oikeudet. Perinnöllisten sairauksien kohdalla tieto taudista ja sukulaisuussuhteesta voi riittää elävän perillisen arkaluontoisen tiedon paljastumiseen.

Elävien kohdalla on taasen muistettava, mitä henkilötietolain 8 §:ssä säädetään henkilötietojen käsittelyn yleisistä edellytyksistä. Henkilötietoja saa käsitellä sukututkimuksessa rekisteröidyn suostumuksella. Suvun jäsenillä on siis oikeus päättää omien tietojensa käyttämisestä. 30 §:n mukaan rekisteröidyllä eli suvun jäsenellä, josta on kerätty tietoja esimerkiksi sukukirjaa varten, on oikeus kieltää rekisterinpitäjää käsittelemästä häntä itseään koskevia tietoja. Tällöin tiedot tulee poistaa rekisteristä, ja siihen on tehtävä merkintä poistamisesta.

Perustietojen kohdalla oletus on, että luovuttaminen on sallittua. Henkilötietolain sukututkimusta koskevan 18 §:n mukaan sukututkimusta varten saa kerätä ja

tallettaa sukuun kuuluvasta henkilöstä ja tämän aviopuolisosta rekisterin tarkoituksen kannalta tarpeelliset yksilöintitiedot samoin kuin muut sukututkimuksen kannalta tarpeelliset henkilötiedot sekä yhteystiedot yhteydenottoa varten. Tietojen käsittely on kiellettyä vasta kun kohde käyttää kielto-oikeuttaan. Tavallinen henkilöä esittävä valokuva on henkilötieto.

Arkaluontoisia tietoja ei sen sijaan saa käsitellä kuin erillisellä suostumuksella. Henkilötietolain 11 §:n mukaan arkaluontoisia tietoja ovat henkilötiedot, jotka koskevat rotua tai etnistä alkuperää, henkilön yhteiskunnallista, poliittista tai uskonnollista vakaumusta tai ammattiliittoon kuulumista, rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta, henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia, henkilön seksuaalista suuntautumista tai käyttäytymistä taikka henkilön sosiaalihuollon tarvetta tai hänen saamiaan sosiaalihuollon palveluja, tukitoimia ja muita sosiaalihuollon etuuksia.

Suomen sukututkimusseura on julkaissut tietosuojavaltuutetun tarkastamat käytäntösäännöt harrastajien tueksi. Kaikkea luonteelta ongelmallista tietoa ei ole henkilötietolaissa määrätty arkaluonteiseksi kuten esimerkiksi adoptiota, aviotonta lasta tai isyyden tunnustamista koskevat tiedot. Ohjeen mukaan sukututkimuksen tekijän olisikin hyvä seurata lainsäädännön lisäksi myös sosiaalista normistoa, jotta välttyttäisiin turhalta närältä. Sukututkijan on keskusteltava ja sovittava ongelmallisten tietojen käsittelystä asianomaisen henkilön kanssa. Sukututkimusrekisteriin ei henkilötietolain mukaan saa tallettaa virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja.

Sukututkimusseuran ohjeistuksen mukaan ongelmien välttämiseksi on varsinkin sukujulkaisuun tähdättäessä paras antaa jokaiselle perheelle sen tiedot tarkistettaviksi, korjattaviksi ja täydennettäviksi. Yhteistyö rekisteröidyn kanssa on sukututkimusta tehdessä ensiarvoisen tärkeää, sillä koko toiminnan elinehtona on suvun jäsenten luottamus tietojen oikeelliseen käsittelyyn.

Anni Kainulainen

Oikeustieteen toisen vuoden opiskelija

KENESTÄ UUSI TALOUDENHOITAJA?

On tullut aika siirtyä 'eläkkeelle' ja jätän vuodesta 2002 lähtien hoitamani taloudenhoitajan pestin uudelle henkilölle. Sukuseuran kirjanpito hoidetaan Taseri-kirjanpito-ohjelmalla ja osoiterekisteri on omassa tiedostossa. Maksuliikenne on varsin vähäistä eikä osoitteenmuutoksiakaan tule montaa vuodessa.

Uskon, että sukuseuran jäsenistössä tai lähipiirissä on varmasti kirjanpitotaitoisia henkilöitä. Ilmoittautukaa!

Annan mielelläni tästä luottamustoimesta lisätietoja.

Aune Elolampi, 050 910 4254

Kesällä rennosti T-paidassa Ylpeästi Ylä-Savon Auviset

Paitoja saatavana
kesätapahtumassa hintaan 20,-

Tai Eeva-Leenalta jolloin lisätään
postimaksu 7,-
eeva-leena.kainulainen@yläsavonsote.fi

JÄSENMAKSUT 2016

Lehden mukana lähetetään tilisiirtolomake vuoden 2016 jäsenmaksujen maksamista varten. Lasku tulee maksaa sukuseuran Pielaveden osuuspankissa olevalle tilille FI18 5342 0120 0251 07 eräpäivään 15.6.2016 mennessä.